

Warszawa, 12-04-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.602.6.2023.CW

Pan

Tomasz Grodzki

Marszałek Senatu RP

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

e-PUAP

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z licznymi zastrzeżeniami podnoszonymi w ostatnim czasie w debacie publicznej oraz wnioskami kierowanymi do Rzecznika Praw Obywatelskich, działając w oparciu o art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), **pragnę zwrócić się do Pana Marszałka z uprzejmą prośbą o poddanie pod rozagę Senatu RP konieczności zainicjowania postępowania legislacyjnego dotyczącego treści art. 230 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277 ze zm.; dalej jako „Kodeks wyborczy” albo „KW”) w celu usunięcia ograniczenia czasowego liczenia głosów w zagranicznych obwodach głosowania.**

Zgodnie z obowiązującym art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego, jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 39 § 6 KW, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole wyników głosowania w okręgu wyborczym, z wymienieniem obwodów głosowania oraz ewentualnych przyczyn niezyskania z tych obwodów wyników głosowania.

Art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego we wskazanym powyżej brzmieniu budzi zasadnicze wątpliwości z punktu widzenia zgodności z art. 62 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przepis ten bowiem przewiduje, że **ważny głos oddany w głosowaniu przez osobę posiadającą pełnię praw wyborczych może zostać uznany za niebyły tylko z tego powodu, że utworzona na potrzeby wyborów administracja wyborcza nie dotrzyma ustawowego terminu przekazania wyników głosowania do okręgowej komisji wyborczej**. W tym więc przypadku prawo wyborcze obywatela polskiego zostaje zredukowane do możliwości oddania głosu, który z uwagi na niesprawne działanie aparatu wyborczego nie zostanie następnie policzony i nie będzie miał żadnego wpływu na ostateczny wynik wyborczy. Uzasadnia to ocenę, że art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego narusza istotę prawa wyborczego, która oznacza możliwość decydowania o sprawach publicznych oraz bezpośrednio sprawowanie władzy (art. 4 ust. 2 Konstytucji RP) poprzez udział w wyborach. W przypadku wyborców oddających głos za granicą ograniczenia tego prawa mogą także wynikać z obowiązujących przepisów prawnych danego państwa lub przepisów miejscowych, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że w niektórych państwach nadal obowiązują restrykcje związane z epidemią COVID-19.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, że ograniczenie prawa wyborczego, o którym mowa w 230 § 2 KW, nie spełnia warunków określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Ograniczenie to nie powinno bowiem naruszać istoty tego prawa, a

także uzależniać ważności i skuteczności głosu od okoliczności, które nie są zależne od samego obywatela i wynikają z problemów ze sprawnością działania samej administracji wyborczej lub z ograniczeń wynikających z prawa obcego. Należy ponadto podkreślić, że Konstytucja RP nie różnicuje prawa do udziału w wyborach w zależności od miejsca zamieszkania, wiążąc je jedynie z posiadaniem statusu obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.

Pragnę przy tym wskazać także na bardzo istotny wymiar sygnalizowanego w tym wystąpieniu problemu. W ostatnim raporcie z obserwacji wyborów na Prezydenta RP z 2020 roku Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE wskazało, że liczba wyborców dopisanych do spisów wyborczych w obwodach znajdujących się za granicą była rekordowa. W drugiej turze tych wyborów na 30 268 460 wyborców 519 431 z nich stanowili wyborcy za granicą z 87 państw oraz 323 osoby na statkach morskich¹. Z prac i analiz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika przy tym, że zagraniczne obwody głosowania są bardzo narażone na różnego rodzaju problemy organizacyjno-techniczne związane z przeprowadzeniem głosowania, czego przykładem są ostatnie wybory, które były przedmiotem licznych skarg obywateli do Rzecznika². Skargi te dotyczyły przy tym nie tylko problemów związanych z głosowaniem korespondencyjnym, ale także przebiegu głosowania osobiście w placówkach dyplomatycznych w dniu wyborów.

¹ ODIHR (OBWE), ODIHR Special Election Assessment Mission Final Report. Republic of Poland. Presidential Election 28th June and 12 July 2020, Warsaw 2020 (<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Poland%20Presidential%20Election%202020%20%20final%20report.pdf>; 11.04.2023), s. 12.

² Zob. m.in. wystąpienie RPO skierowane do Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 11 czerwca 2020 r. (<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/WG%20do%20MSZ%20ws.%20%20wybor%C3%B3w%20poza%20granicami%20kraj%C3%B3w%2011.06.2020.pdf>; 11.04.2023) oraz komunikaty na stronie Rzecznika (<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-wyborcy-z-zagranicy-skarza-sie-ze-nie-mogli-wziac-udzialu-w-wyborach>; 11.04.2023).

Wyrażam nadzieję, że powyższe uwagi zostaną uwzględnione przez Senat RP.
Jednocześnie pragnę zwrócić się do Pana Marszałka z uprzejmą prośbą o przekazanie niniejszego wystąpienia odpowiedniej komisji senackiej.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Sylwester Marciniak

**Przewodniczący Państwowej
Komisji Wyborczej**

Państwowa Komisja Wyborcza

e-PUAP